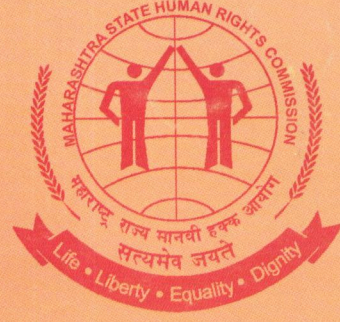

२०१५-२०१६

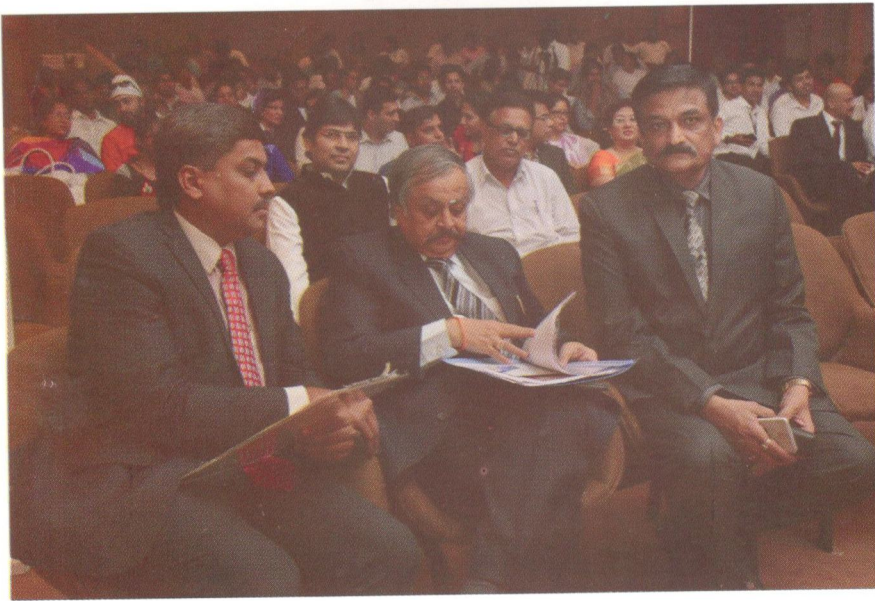

महाराष्ट्र राज्य मानवी हक्क आयोग

१५ वा वार्षिक अहवाल

१ एप्रिल २०१५ -३१ मार्च २०१६

महाराष्ट्र राज्य मानवी हक्क आयोग

१५ वा वार्षिक अहवाल

एप्रिल, २०१५ ते मार्च, २०१६

२०१५-१६

प्रस्तावना

“मानवाधिकार हा सरकारकडून पुरस्कृत केलेला विशेष सवलत त्यांच्या मानवतेच्या आधारे प्रत्येक मानवाचा हक्क आहे”.

मदर टेरेसा

१ एप्रिल २०१५ ते ३१ मार्च २०१६ या कालावधीसाठी महाराष्ट्र राज्य मानवाधिकार आयोगाचे १५ वा वार्षिक अहवाल ग्राफिक्ससह सादर करताना आनंद होत आहे.

मानवाधिकार अधिनियम, १९९३ च्या तरतुदीप्रमाणे ६ मार्च २००१ रोजी महाराष्ट्र राज्य मानवाधिकार आयोग स्थापन करण्यात आले आहे व ते ६ मार्च २००१ पासून अंमलात आले आहे.

संयुक्त राष्ट्र आंतरराष्ट्रीय आणि प्रादेशिक संस्थांमध्ये आपल्या साधनांद्वारे जगभरात एकसारख्या पद्धतीने मानवाधिकारांचा प्रचार, संरक्षण आणि अंमलबजावणी करण्याचा प्रयत्न करीत आहे.

या अहवालाच्या काळात सन्माननीय अध्यक्ष, न्यायमूर्ती एस. आर. बन्नूरमठ आणि मा. सदस्य श्री. भगवंतराव मोरे हे मानवी हक्क आयोगामध्ये कार्यरत आहेत. तथापि, माननीय न्यायिक सदस्याचे एक पद अद्याप रिक्त आहे.

मानवाधिकार कायदा, १९९३ च्या अंतर्गत आयोगाला अधिकार देण्यात आले आहे की, पीडित किंवा स्वाधिकार अन्वये किंवा कोणत्याही स्वयंसेवी संस्थेकडून कोणत्याही व्यक्तीने आयोगाकडे सादर केलेल्या कोणत्याही याचिकेत चौकशी करून आयोगास आढळले की कोणत्याही प्रकारचे जनसेवकानी मानवाधिकारांचे उल्लंघन केले असेल तेव्हा भा.दं.सं. च्या कलम २१ अंतर्गत परिभाषित सार्वजनिक कर्मचारी यांच्या विरुद्ध कार्यवाही करणे कमिशनच्या इतर कर्तव्याखेरीज आयोग इतर कार्यालये, कच्चा तुरुंग, अनाथ, भिक्षेकरी गृह आणि इतर सरकारी संस्था यांच्या समावेशसह कच्च्या तुरुंगावर देखरेख ठेवणे आहे व अशा संस्था ज्यामध्ये शासनाकडून किंवा शासकीय संस्थाद्वारे नागरिकांची काळजी घेतली जाते.

अशा कच्च्या कैदेत मृत्यू किंवा समोर समोर गाठीच्या मृत्यूंच्या प्रकरणांमध्ये चौकशी करणे आयोगासाठी अनिवार्य आहे.

त्यांच्या मानवाधिकारांचे आणि त्यांच्या तक्रारींचे निराकरण कसे करावे याबद्दल जनतेमध्ये अनभिज्ञतेमुळे आयोग राज्यातील जिल्हा आणि विभागीय स्तरावर शिबिर बैठकी आणि जागरूकता शिबिराद्वारे जागरूकता आणण्याचे प्रयत्न करीत आहे आणि मानवी हक्कांमध्ये कायद्याचे विद्यार्थ्यांना मानवी अधिकारांचे प्रशिक्षण प्रदान करीत आहे. आयोगाचा उद्देश असा आहे की तात्काळ उपलब्ध करून देणे, जनतेत जागरूकता आणणे आणि नागरिकांच्या मानवी हक्कांच्या संरक्षणाविषयी सार्वजनिक जागरूक करणे हे वस्तुस्थिती आहे. आयोगाने हे लक्षात ठेवून आनंद व्यक्त केला की महाराष्ट्रातील बहुतेक जिल्ह्यांमध्ये अशा शिबिरांच्या बैठकीत काही प्रमाणात जागरूकता निर्माण झाली आहे. आयोगाने मराठी आणि इंग्रजी दोन्ही भाषांमध्ये उपयुक्त लहान पुस्तिका प्रकाशित केल्या आहेत ज्या लोकांना मोफत निशुल्क वाटल्या जातात. जागरूकता कार्यक्रमांच्या या सर्व प्रयत्नांमध्ये आयोगाने मोठ्या प्रमाणात प्रकरण उघडकीस आणले ज्यामुळे आयोगाने युद्धपातळीवर मानवी हक्कांचे संरक्षण केले आहे.

सही/-

(भगवंतराव डी. मोरे)

मा. सदस्य

सही/-

(न्यायाधीश एस. आर. बन्नूरमठ)

मा. अध्यक्ष

(पाच)

अनुक्रमणिका

अ. क्र.	प्रस्तावना	पृष्ठ क्र.
१.	परिचय	१
२.	आयोगाने हाताळलेली प्रकरणे	४
३.	मा. अध्यक्ष आणि मा. सदस्य यांनी दिलेल्या भेटी	८
४.	साधनसामग्री	१०
५.	उदाहारणार्थ उपयोगी प्रकरणे	११
६.	शासनाकडून मान्य किंवा अमान्य करण्यात आलेल्या शिफारशींचे अनुपालन	१५

अध्याय १

परिचय

मानवाधिकार हा एक माणसाचा हक्क आहे कारण तो किंवा ती मानव व्यक्ती आहे. मानवाधिकार प्रत्येक व्यक्तीसाठी समान, सार्वभौमिक आणि कायमस्वरूपी आहे. सर्व मानव स्वतंत्रपणे जन्माला येतात आणि सन्मान आणि अधिकारांमध्ये समान आहेत. ते ह्याच कारणाने आणि विवेकाने समृद्ध आहेत आणि बंधुत्वाच्या भावनेने एकमेकांना कार्य करावे. जर्मन तत्वज्ञ इमॅन्युएल कांत यांच्या मते मनुष्यांचे आंतरिक मूल्य आहे जे निर्जीव वस्तूंमध्ये अनुपस्थित आहे. मानवी हक्कांचे उल्लंघन करणे म्हणजे मानवी जीवनाचे मूल्य ओळखण्यात अपयशी ठरेल. मानवी हक्क ही एक संकल्पना आहे जे संपूर्ण मानव इतिहासात सतत विकसित होत आहे. ते सर्व वयोगटातील कायदे, रीतिरिवाज आणि धर्म यांच्याशी गंभीरपणे बांधलेले आहेत. बहुतेक समाजात दुसऱ्याकडून जशी अपेक्षा असते तस स्वतःनी करावे या सुवर्ण सारखी परंपरा आहेत. हिंदू वेद, बॅबिलोनियन हम्मुराबी संहिता, बायबल, कुराण आणि अनुवंशिक सर्वात जुने पाच लिखित स्रोत आहेत जे लोक कर्तव्ये, अधिकार आणि जबाबदाऱ्यांचे प्रश्नांना संबोधित करतात.

मानवाधिकार जगभरातील देशांच्या स्थिरता आणि विकासासाठी मूलभूत आहेत. स्वीकारार्हतेच्या सार्वभौम पालन करण्यासाठी आंतरराष्ट्रीय अधिवेशनांनंतर आणि त्यांच्या अंमलबजावणीवर प्रचंड भर देण्यात आला आहे. जागतिकीकरणाच्या प्रारंभी आणि नवीन तंत्रज्ञानाचा परिचय करून देऊन या सिद्धांतांना केवळ लोकांच्या बदलांचे दुष्परिणामांपासून संरक्षण करणाऱ्यास नव्हे तर सर्व फायद्यांचे एक भागदेखील सुनिश्चित करण्यास महत्त्व मिळते.

भेदभाव न करता प्रत्येकास या अधिकारांचा हक्क आहे. आंतरराष्ट्रीय मानवाधिकार कायदा मानवी हक्कांचे आणि व्यक्तींचे गटांचे मूलभूत स्वातंत्र्य आणि संरक्षण करण्यासाठी काही विशिष्ट मार्गांनी कार्य करण्यास किंवा विशिष्ट कृतीपासून दूर राहण्यासाठी सरकारच्या कर्तव्यांचे वर्णन करते. आमच्या संवैधानिक रचनाकार देखील भारतीय संविधान मध्ये मौलिक अधिकार म्हणून युडीएचआर तरतुदीचा समावेश केले आहे. त्याप्रमाणे भारतीय संसदेने मानवाधिकार अधिनियम, १९९३ चे मानवी अधिकाऱ्यांच्या संरक्षणासाठी पारित केले. हा कायदा मानवाधिकारांचे उल्लंघन करण्यापासून संरक्षण देतो. या कायद्यामध्ये राष्ट्रीय आणि राज्य मानवाधिकारांच्या संरक्षणार्थ आंतरराष्ट्रीय मानवाधिकार व मानवाधिकार संरक्षणासाठी मानवी अधिकार अधिनियम, १९९३ च्या तरतुदी अनुसार ६ मार्च, २००१ रोजी महाराष्ट्र राज्य मानवाधिकार आयोगाची स्थापना झाली.

आयोगाची रचना

महाराष्ट्र राज्य मानवी हक्क आयोग ही एक कायद्याने निर्माण केलेली स्वायत्त वैधानिक संस्था आहे.

- या आयोगाचे अध्यक्षपद एका उच्च न्यायालयाच्या निवृत्त मुख्य न्यायमूर्ती यांचेकडे असते.
- एक सदस्य- जे उच्च न्यायालयात न्यायमूर्ती आहेत किंवा होते असे न्यायमूर्ती किंवा महाराष्ट्र राज्यात जिल्हा न्यायाधीश या पदावर कमीतकमी ७ वर्षे कार्यरत असलेले न्यायाधीश असते.
- एक सदस्य- ज्यांना मानवी हक्कांबाबत ज्ञान आहे किंवा त्यासंदर्भात प्रत्यक्ष अनुभव आहे अशा व्यक्तींमधून एका व्यक्तीची सदस्य म्हणून नेमणूक केली जाते.

आयोगाची कार्ये -

लोकसेवकांकडून होणाऱ्या मानवी हक्कांच्या उल्लंघनावर नजर ठेवणे आणि त्यासंदर्भात त्यांची चौकशी करणे हे आहे.

मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम, १९९३ च्या कलम १२ च्या तरतुदीप्रमाणे या आयोगाला खालील सर्व किंवा त्यापैकी कोणतेही कार्ये करावे लागतात.

(अ) कोणत्याही व्यक्तीने दाखल केलेल्या फिर्यादीबाबत त्याने/तिने केलेल्या विनंती अर्जाची दखल घेऊन स्वतःहून पुढाकार घेऊन खालील विषयाची तपासणी करणे.

- मानवी हक्कांचे प्रत्यक्ष उल्लंघन किंवा उल्लंघनास प्रोत्साहन देणे/साथ देणे.
- सरकारी नोकरदारांद्वारे अशा प्रकारच्या मानवी हक्काचा उल्लंघनास प्रतिबंधित करणे.

(ब) न्यायालयासमोर अनिर्णितावस्थेत असलेल्या कोणत्याही मानवी हक्कांच्या उल्लंघन संबंधित खटल्यामध्ये न्यायालयाच्या संमतीनुसार हस्तक्षेप करणे.

(क) राज्य सरकारला पूर्वसूचना देऊन सरकारच्या अखत्यारित असणाऱ्या कोणत्याही कारागृहास अथवा इतर अशा कोणत्याही संस्थेस जिथे व्यक्तींना स्थानबद्ध केले आहे तिचे उपचार, संरक्षण अथवा सुधारणेसाठी दाखल केले आहे, अशा ठिकाणी तेथे दाखल केलेल्या व्यक्तींच्या राहणीमानाच्या परिस्थितीचा अभ्यास करण्यासाठी भेट दिली जाते आणि त्यासंबंधी शिफारस केली जाते.

(ड) मानवी हक्कांच्या संरक्षणार्थ राज्य घटनेद्वारे अथवा इतर कोणत्याही कायद्याद्वारे केलेल्या सुरक्षात्मक उपायांचा आणि तरतुदींचा आढावा घेऊन त्याच्या प्रभावीपणे अंमलबजावणीसाठी शिफारसी करणे.

(इ) मानवी हक्कांच्या उपभोगामध्ये प्रतिबंध करणाऱ्या दहशतवादी कृत्यास असलेल्या घटकांचे, पुनर्विलोकन करून त्यावर उचित सुधारात्मक उपाययोजनांची शिफारस करणे.

(फ) मानवी हक्कांसंबंधीचे करार व आंतरराष्ट्रीय स्तोत्रांचा अभ्यास करून त्यांच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी शिफारसी करणे.

(ग) मानवी हक्कांच्या क्षेत्रात संशोधन हाती घेणे व अशा संशोधनास प्रोत्साहन देणे.

(ह) समाजाच्या विविध घटकांमध्ये मानवी हक्कांबाबत साक्षरतेचा प्रसार करणे आणि प्रकाशने, माध्यमे, चर्चासत्रे व इतर उपलब्ध साधनांद्वारे या हक्कांच्या संरक्षणासाठी असलेल्या सुरक्षात्मक उपायांबाबत जागृती वाढवणे.

(य) मानवी हक्कांच्या क्षेत्रात काम करणाऱ्या गैरशासकीय स्वयंसेवी संस्था आणि इतर संस्थांच्या प्रयत्नांना प्रोत्साहन देणे.

(ज) मानवी हक्क संवर्धनासाठी आवश्यक असणारी इतर कोणतीही कामे करणे.

तक्रारी कशाप्रकारे दाखल करता येईल ?

(अ) तक्रार मराठी, हिंदी किंवा इंग्रजी भाषेमध्ये लिहून दाखल करता येते. अशी तक्रार ज्या व्यक्तीच्या मानवी हक्काचे उल्लंघन झाले आहे अशी पीडित व्यक्ती किंवा तिच्या वतीने इतर व्यक्तीला ती तक्रार आयोगाच्या कार्यालयात स्वतः येऊन किंवा टपालाने पाठवून दाखल करता येते.

(ब) तक्रार दाखल करण्यासाठी कोणतेही शुल्क/फी आकारले जात नाही. कोर्ट फी स्टॅम्प लावावे लागत नाहीत. वकीलाची नेमणूक करण्याची आवश्यकता नाही.

(क) अशी तक्रार ही कोणत्याही लोकसेवकाच्या विरुद्ध असावी लागते आणि ती तक्रार आयोगाचे माननीय अध्यक्ष किंवा सचिव यांच्या नावे करणे आवश्यक आहे आणि अशा तक्रारीत तक्रारदाराने खालील माहिती नमूद करणे आवश्यक आहे.

१. तक्रारदाराचे पूर्ण नाव.
२. तक्रारदाराचा पूर्ण पत्ता.
३. दूरध्वनी क्र./ई-मेल
४. घटनेची तारीख आणि ठिकाण.
५. घटनेची वेळ.
६. मानवी हक्कांच्या उल्लंघनाबाबत सविस्तर माहिती.

७. तक्रार कोणत्या लोकसेवकाविरुद्ध/सरकारी विभागाविरुद्ध/शासकीय प्राधिकार्यांविरुद्ध.
८. तक्रारीतील प्रकरणासंदर्भात कोणत्याही न्यायालयात किंवा राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोग, नवी दिल्ली किंवा कोणत्याही एखाद्या कायदेशीर मंचासमोर प्रलंबीत आहे काय किंवा कसे याची माहिती.
९. तक्रारीत आयोगाकडून मागणी करण्यात आलेली मदत.

आयोगानी कोणकोणत्या बाबींकडे लक्ष केंद्रीत करावे-

आयोगाचे प्रयत्न असेल की आयोग राज्याच्या जनतेपर्यंत पोहचून जनतेचे मानवी हक्कांचे संरक्षण सुनिश्चित करून खालील तरतुदींच्या बाबतीत कार्यवाही करावी.

- बेकायदेशीर स्थानबद्धता आणि वेठबिगारांच्या बाबतीत पुनर्विचार करून नागरिकांच्या मानवी अधिकाराच्या बाबतीत मानवी अधिकाराच्या मानवी अधिकार उपभोगण्यासाठी सुधारणांच्या उपाययोजनांची शिफारस करणे.
- स्त्रिया आणि मुले.
- शारीरिक आणि मानसिकदृष्ट्या अपंग व्यक्ती यांचे हक्क.
- कायदा शिकणारे विद्यार्थी आणि मानवी हक्कासंदर्भात काम करणाऱ्या अशासकीय संस्था.
- निवारा मिळविण्याचा हक्क.
- स्वास्थ्य आणि पर्यावरण.
- ज्येष्ठ नागरिक.
- राज्य सरकारच्या विविध योजनांची अंमलबजावणी.
- जनमानसात मानवी हक्कांची जागृती आणि प्रसार.

सामाजिक दृष्टिकोन	बेकायदेशीर स्थानबद्धता आणि वेठबिगार	महिला व बालक	शारीरिक व मानसिकदृष्ट्या अपंग व्यक्तीचे हक्क
रखवालादारीच्या सहवासीयांचे गृह/संस्था मध्ये हक्क	निवारा मिळविण्याचा हक्क	स्वास्थ्य व पर्यावरण	ज्येष्ठ नागरिक
कायद्याच्या विद्यार्थ्यांचे प्रशिक्षण व अशासकीय संस्थामध्ये मानवी अधिकाराचे हक्क	राज्य शासनाच्या अनेक योजनाची अंमलबजावणी	मानवी अधिकाराच्या हक्कांची जाणीव	अनेक संस्थांना अचानक भेटी

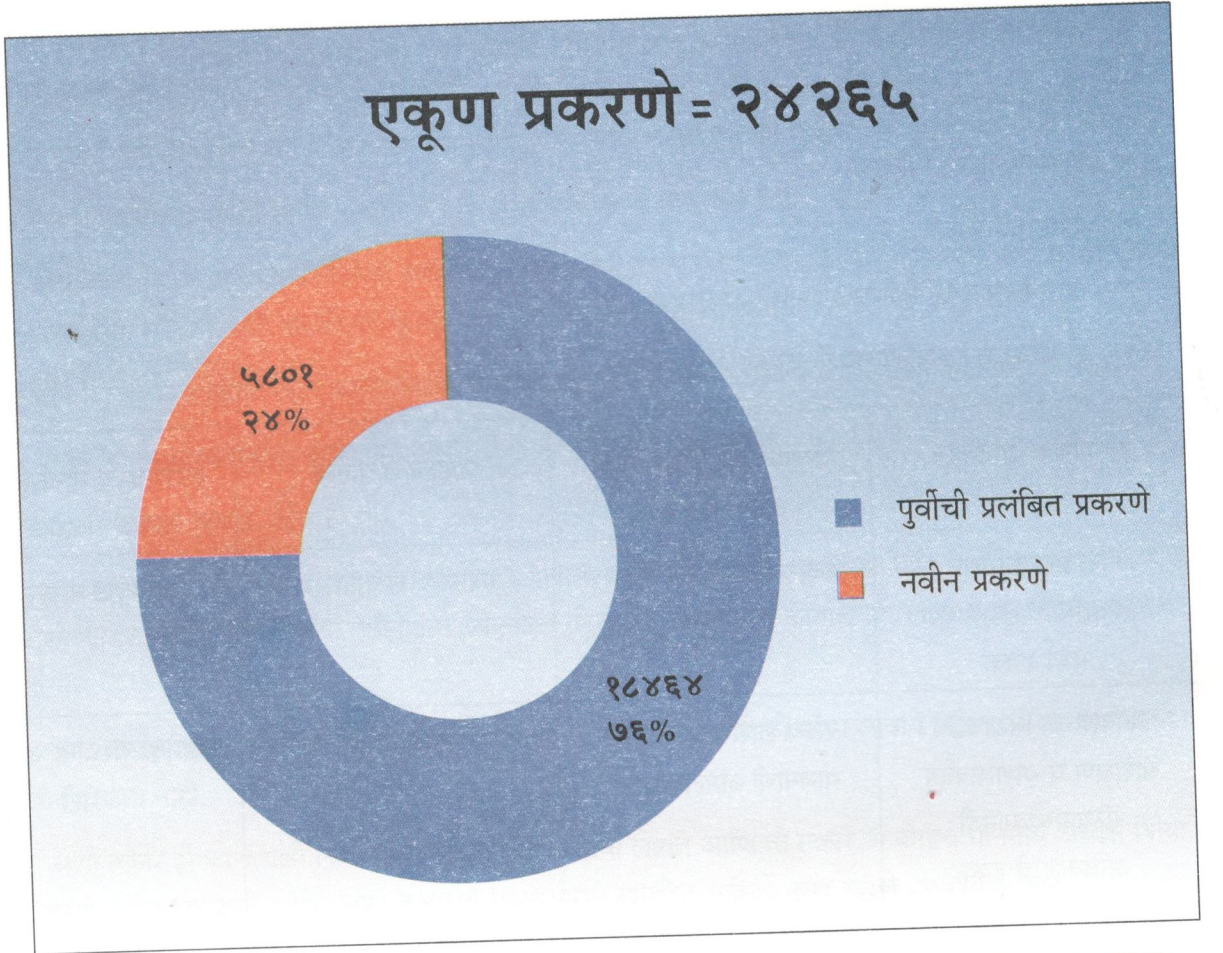
अध्याय २

आयोगाने हाताळलेली प्रकरणे

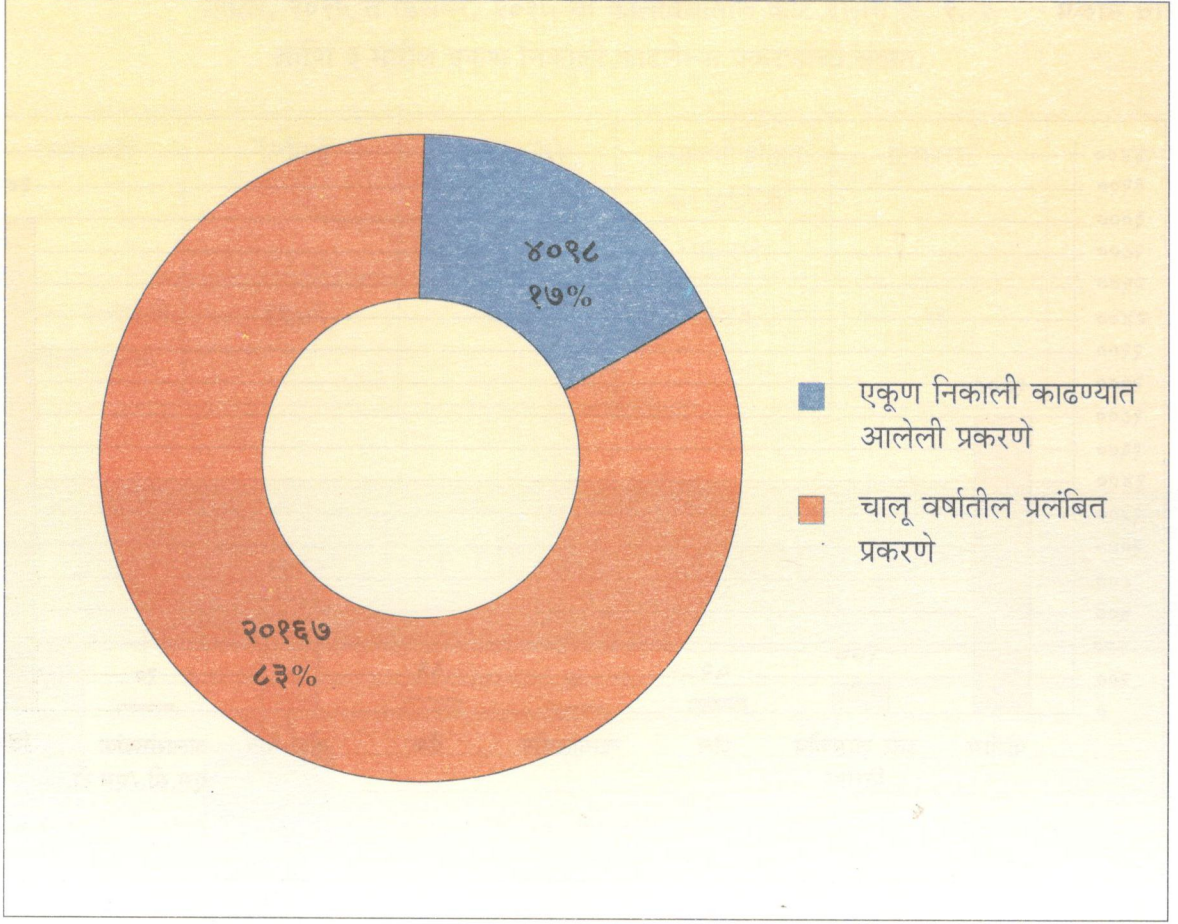
१ जानेवारी २०१५ ते ३१ डिसेंबर २०१५ पर्यंत आयोगाने ५८०१ तक्रारी स्वीकारल्या खालील तक्ता हा आयोगात प्राप्त झालेल्या तसेच निकाली निघालेल्या तसेच प्रलंबित प्रकरणांची संख्या दर्शवितो.

०१/०१/२०१५ ते ३१/१२/२०१५ या कालावधीतील प्रकरणांची सांख्यिक तक्ता

पूर्वीची प्रलंबित प्रकरणे	नवीन प्राप्त झालेली प्रकरणे	चालू वर्षातील एकूण प्रकरणे	चालू वर्षातील एकूण बंद प्रकरणे	एकूण पिढा निवारण	वर्षअखेरीस प्रलंबित प्रकरणांची संख्या
१८४६४	५८०१	२४२६५	४०९८	११	२०१६७

एकूण प्रकरणे २४२६५

तक्रारीचे स्वरूप

पोलीस दलाविरुद्धच्या तक्रारी या तक्रारीमध्ये समाविष्ट असलेल्या तक्रारी अधिकाराचा गैरवापर, गुन्हा नोंद न करणे, गैरकायदेशीर स्थानबद्धत समावेश - १८०८ प्रकरणे

इतर शासकीय विभागांविरुद्धच्या तक्रारी - १७७ प्रकरणे

कैद्यांच्या मानवी हक्कांचे उल्लंघन झाल्याबाबतच्या तक्रारी - ५२ प्रकरणे

न्यायपालिकेविरुद्धच्या तक्रारी - ४ प्रकरणे

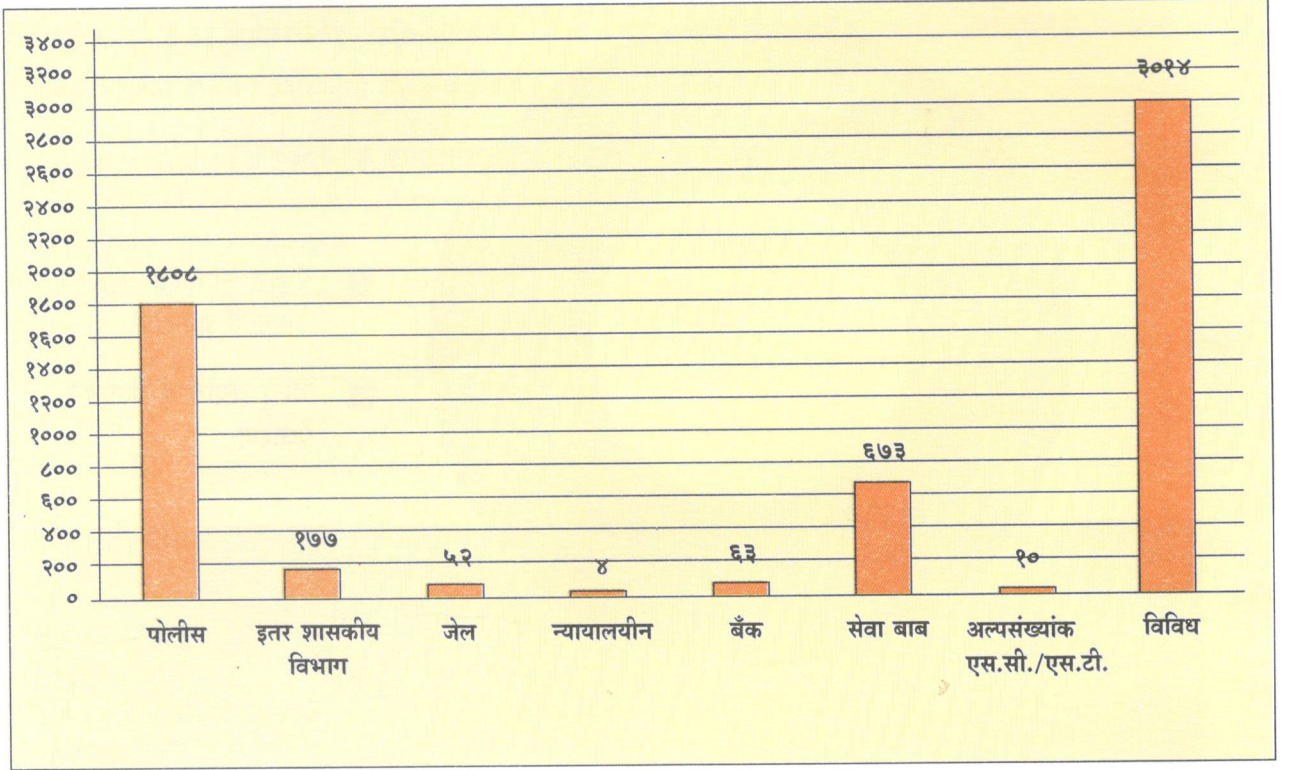
बँकांच्याविरुद्ध तक्रारी - ६३ प्रकरणे

सेवा संबंधित बाबीविषयीच्या तक्रारी - ६७३ प्रकरणे

मागासवर्गीय जाती-जमाती व इतर अल्पसंख्याक यांच्यावर झालेल्या अन्यायासंबंधीच्या तक्रारी - १० प्रकरणे

इतर तक्रारी - ३०१४ प्रकरणे

तक्रारीचे स्वरूप

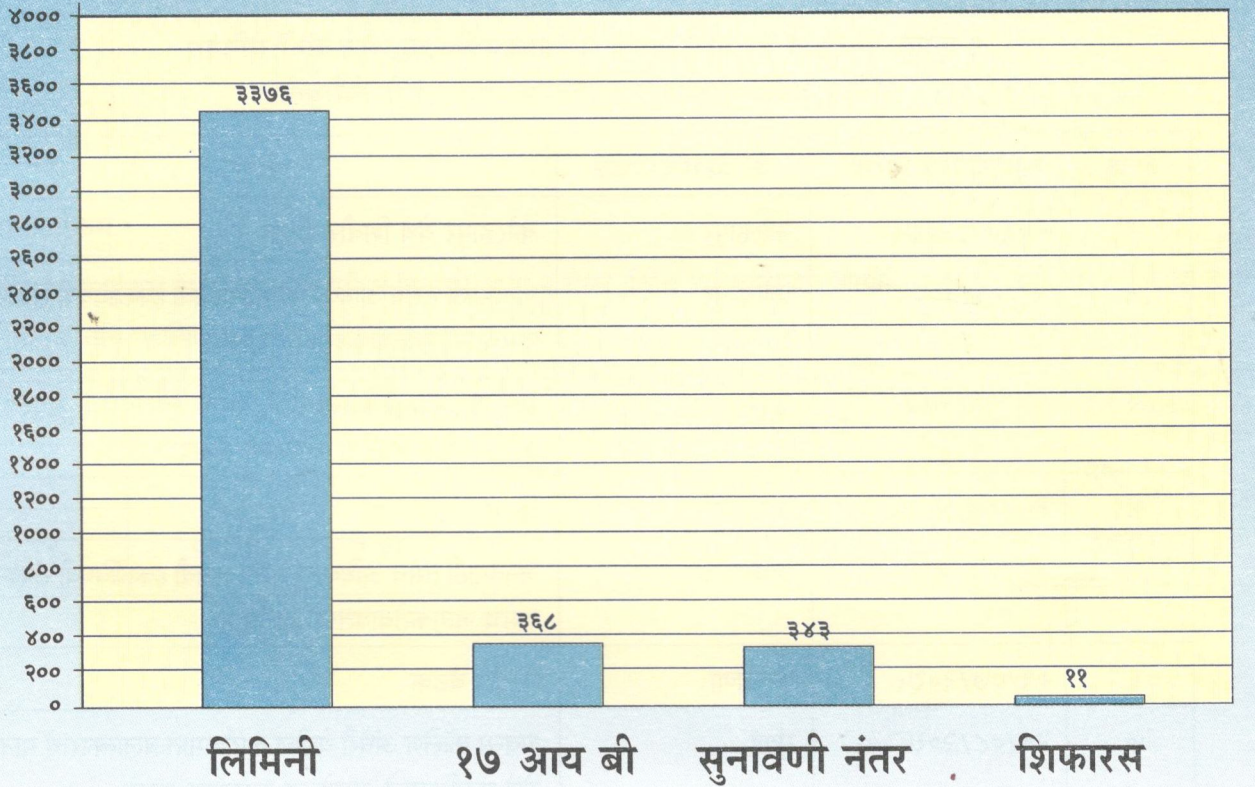
- शासकीय विभाग ज्यामध्ये तक्रारी या शेतीसंबंधित, जंगल, प्रकृती, आदिवासी, पर्यावरणाविरुद्ध, अन्न, महसूल विभागाविरुद्ध इत्यादी.
- इतर तक्रारी ज्यामध्ये तक्रारी या इतर शासकीय विभागांविरुद्ध, बँक, पालिकेच्या विरोधात, कौटुंबिक वाद, वसुली दलाल, कर्जाबाबत इत्यादी.

एकूण तक्रार निवारण — ११

एप्रिल, २०१५ ते डिसेंबर, २०१५ या कालावधीतील कोर्ट दालन क्र. १, २
आणि ३ मधील एकूण निकाली काढलेल्या प्रकरणांची संख्या.

कालावधी	लिमिनी	१७(i)(b)	सुनावणी होऊन बंद झालेली प्रकरणे	शिफारशी	एकूण
एप्रिल, २०१५ ते डिसेंबर, २०१५	३३७६	३६८	३४३	११	४०९८

एकूण निकाली काढण्यात आलेली प्रकरणे = ४०९८

अध्याय ३

मा. अध्यक्ष आणि मा. सदस्य यांनी दिलेल्या भेटी

१ एप्रिल २०१५ ते ३१ मार्च २०१६ या कालावधीत मा. अध्यक्ष आणि मा. सदस्य यांनी कारागृह आणि पोलीस स्टेशन येथे दिलेल्या कार्यालयीन भेटी.

अ.क्र.	भेटी दिलेल्या तारखा	भेटी दिलेली ठिकाणे	भेट देण्याचा हेतू
१.	०८/०७/२०१५	अमरावती	फैजापूरा पोलीस स्टेशन येथे अचानक केलेली पाहणी तसेच तपासणी.
२.	१०/०७/२०१५	बुलढाणा	बाजापेठ पोलीस स्टेशन, बुलढाणा येथे अचानक केलेली पाहणी तसेच तपासणी.
३.	१६/१२/२०१५	पुणे	येरवडा मध्यवर्ती कारागृह येथे अचानक केलेली पाहणी तसेच तपासणी.

१ एप्रिल २०१५ ते ३१ मार्च २०१६ या कालावधीत मा. सदस्यांनी सेमिनार परिषद आणि महत्वाच्या कार्यक्रमात दाखवलेली उपस्थिती.

अ.क्र.	कार्यक्रमांच्या तारखा	कार्यक्रमांची स्थळे	उद्देश
१.	२०/०५/२०१५	कोल्हापूर	कोल्हापूर येथे शिबीर बैठक
२.	२१/०५/२०१५	कोल्हापूर	जनतेसाठी तसेच अधिकाऱ्यांसाठी मानवी हक्कांविषयी संवेदनशीलता तसेच जागृकतेबाबतचा कार्यक्रम.
३.	२५/०६/२०१५	मुंबई	ग्रामीण युवा विकासासाठी युवक बिरादरीचे सदस्य आणि अशासकीय संघटना यांच्याशी संवाद.
४.	०७/०७/२०१५	अमरावती	शिबीर बैठक
५.	०८/०७/२०१५	अमरावती	जनतेसाठी तसेच अधिकाऱ्यांसाठी मानवी हक्कांविषयी संवेदनशीलता तसेच जागृकतेबाबतचा कार्यक्रम.
६.	०९/०७/२०१५	बुलढाणा	शिबीर बैठक
७.	२९/०८/२०१५	मुंबई	भवन्स कॉलेज अंधेरी येथील कार्यक्रमात बलात्कारांचे मानसशास्त्र येथे कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.
८.	०१/०९/२०१५	मुंबई	एनसीपीए येथे चांगले सरकार याबाबत कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला.
९.	१८/०९/२०१५	नवी दिल्ली	सिम्पोसियम हॉल एनएएससी कॉम्प्लेक्स येथे एनएचआरसी यांनी सर्व एसएचआरसीची सोबत सभा आयोजित केली.
१०.	३१/०१/२०१६	पुणे	शंकरराव चव्हाण विधि महाविद्यालय येथील आंतरराष्ट्रीय मूट कोर्ट स्पर्धा.
११.	१२/०२/२०१६	पुणे	आयएपीसी (इंडियन असोसिएशन ऑफ फॅलेंटिव केअर) यांनी २३ वे परिषद आयोजित केली.

अ.क्र.	कार्यक्रमांच्या तारखा	कार्यक्रमांची स्थळे	उद्देश
१२.	०३/०३/२०१६	नाशिक	महाराष्ट्र पोलीस अकादमी येथे प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे उद्घाटन केले.
१३.	२७/०३/२०१६	पुणे	कोर इंडिया इन्स्टिट्यूट ऑफ लीगल मेडिसीन यांनी मेडिको लीगल येथील परिषद.

प्रशिक्षण

वेगवेगळ्या संस्थेच्या भेटी

अ.क्र.	भेटीच्या तारखा	संस्थाची नावे	सहभागी
१.	०२/०१/२०१६	हर्ट फाऊंडेशन, मुंबई	मानवी हक्कांच्या विषयाबाबतचा पीजी डिप्लोमाचे २१ विद्यार्थी
२.	०२/०२/२०१६	निर्मला निकेतन महाविद्यालय, मुंबई सामाजिक कार्ये	५५ एमएसडब्ल्यू विद्यार्थी

प्रशिक्षण कार्यक्रम :

प्रशिक्षण कार्यक्रम हा वर्षातून उन्हाळी व हिवाळी असा २ वेळा विधि विद्यार्थ्यांसाठी आयोजित केला जातो. सदर विद्यार्थी हे पूर्ण देशातून विविध विधि महाविद्यालय/विद्यापीठातून येतात.

अ.क्र.	कालावधी	कार्यक्रम	विद्यार्थ्यांची संख्या
१.	०१/०६/२०१५ ते ३०/०६/२०१५	उन्हाळी प्रशिक्षण	२५
२.	०१/१२/२०१५ ते ३०/१२/२०१५	हिवाळी प्रशिक्षण	२०

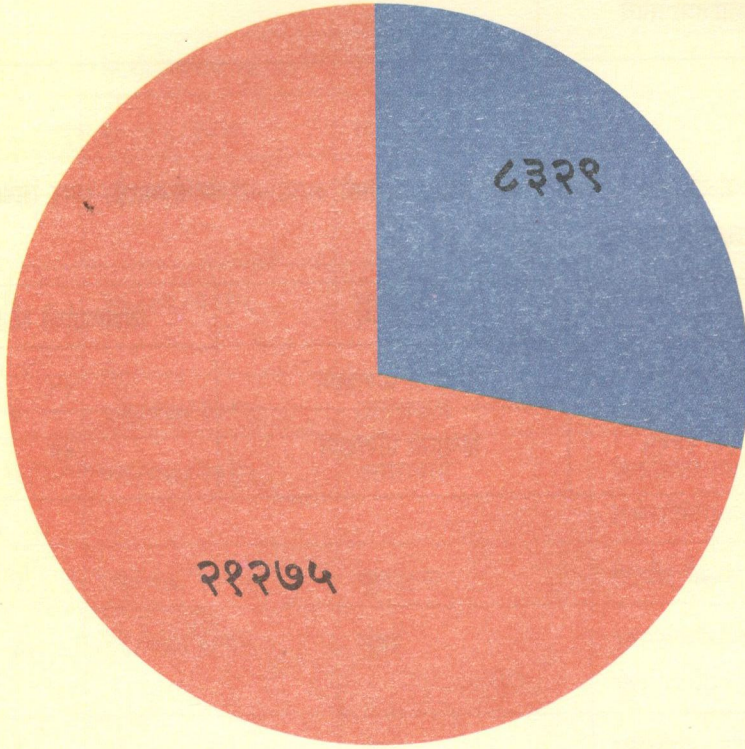
अध्याय ४

साधन सामग्री

सन २०१५-२०१६ या आर्थिक वर्षात शासनाकडून प्राप्त झालेला निधी

	रुपये (हजारांमध्ये)
वेतनेतर अनुदान	२१२७५
बिगर वेतन अनुदान	८३२९
एकूण	२९६०४

एकूण रक्कम = २९६०४

- मदत पगार अनुदान
- मदत पगार व अनुदान

अध्याय-उदाहारणार्थ उपयोगी प्रकरणे

१. प्रकरण क्रमांक - ११८/२०१४ (कोल्हापूर क्षेत्र पीठ शिबीर बैठक)

मृत व्यक्तिके नाव : श्री. जगदीश सन्नी प्रकाश पोवार

प्रकरण प्रारंभ करणाऱ्या प्राधिकाऱ्याचे नाव :

(१) पोलीस अधीक्षक, कोल्हापूर व

(२) अतिरिक्त मुख्य सचिव मंत्रालय, मुंबई.

आदेशाचे दिनांक : २० मे २०१५

गणपूर्ती :

(१) न्यायाधीश श्री. एस. आर. बन्नूरमठ, मा. अध्यक्ष

(२) श्री. भगवान डी. मोरे, मा. सदस्य

तक्रारीचे स्वरूप :

सदर तक्रार पीडिताच्या वडगाव पोलीस ठाण्यात दिनांक २३ एप्रिल २०१४ रोजी झालेल्या अनैसर्गिक मृत्युच्या संबंधित आहे.

आयोगाने केलेली कार्यवाही संबंधित प्राधिकाऱ्याकडून या मृत्यू संबंधित अहवाल मागविण्यात आले होते. गुन्हा तपास अधिकारी, गुन्हा अन्वेषण विभाग यांनी पूर्ण तपास करून त्यांचा अहवाल आयोगापुढे सादर केला. मरणोत्तर परीक्षेचा अहवालातून असे दिसून येते की आतील महत्त्वाच्या इद्रियांना बोथट व कडक वस्तूने मारल्यामुळे मृत्यू घडला. सदर प्रकरण रु. १,८७,००० इतक्या रकमेची आर्थिक मदत समाज कल्याण मंत्रालयाकडून देण्यात आले. परंतु आयोगाला असे वाटते की तरुण मुलाचा मृत्यू झाला ज्याचे वय फक्त २१ वर्षांचा होता त्यामुळे सदर भरपाईची रक्कम अपुरी आहे.

आयोगाचा निर्णय :

सर्व अहवालांचा व अंतिम चौकशीच्या अवलोकन केल्यानंतर आयोग शिफारस करित आहे की शासनानी पीडिताच्या कुटुंबास रु. ५,००,००० इतक्या रकमेची भरपाई सदर आदेशाच्या प्राप्तीच्या दिनांकापासून चार आठवड्यांच्या आत प्रदान करावा.

२. प्रकरण क्रमांक - ६६४/२०१३-१४ (कोल्हापूर शिबीर बैठक)

तक्रारदाराचे नाव : श्री. शंकर भीमराव हजारे

उत्तरवादीचे नाव : पोलीस अधीक्षक, सांगली

आदेशाचे दिनांक : २० मे २०१५

गणपूर्ती :

न्यायाधीश श्री. एस. आर. बन्नूरमठ, मा. अध्यक्ष

तक्रारीचे स्वरूप :

सदर प्रकरणाची नोंदणी पोलिसांनी गैरवर्तवन व चुकीच्या तक्रारीच्या आधारे पीडिताच्या विरुद्ध नोंदविली.

आयोगाने केलेली कार्यवाही :

संबंधित प्राधिकाऱ्याकडून एक अहवाल मागविण्यात आला होता व एक तपशील निहाय अहवाल एसडीपीओ यांनी आयोगास सादर केला.

आयोगाचे निर्णय :

आयोगाचे असे मत आहे की, सदर प्रकरणी स्पष्टपणे तक्रारकर्त्याचा मानव अधिकाराचा उल्लंघन झाला आहे. त्यामुळे आयोगे खालीलप्रमाणे शिफारस करित आहे.

(अ) संबंधित पोलीस अधीक्षक यांनी पूर्ण चौकशी करावी व त्यांनी चूक करणाऱ्या पोलीसांविरुद्ध कार्यवाही करावी.

(ब) राज्य शासनास असे निर्देश आयोग देत आहे की रु. १०,००० इतक्या रकमेची भरपाई मानवी अधिकाराच्या उल्लंघनासाठी तक्रारकर्त्यास द्यावी.

३. प्रकरण क्रमांक - ३७६९/२०१४

तक्रारकर्त्याचे नाव : श्री. टेकाळे दिलीप सखाराम

उत्तरवादीचे नाव : (१) मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

(२) अतिरिक्त मुख्य सचिव, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

आदेशाचे दिनांक : २७ एप्रिल २०१५

गणपूर्ती :

न्यायाधीश श्री. एस. आर. बन्नुरमठ, मा. अध्यक्ष

तक्रारीचा स्वरूप :

पीडिताच्या पायौला पोलीस अधिकाऱ्याच्या बंदूक हाताळताना दुर्लक्षपणामुळे व हलगर्जी ने हाताळण्यामुळे पायाचा विच्छेदन झाले असे तक्रारी सादर करण्यात आले की, तक्रारकर्त्याच्या वारवार विनंती संबंधित पोलीस अधिकाऱ्यास व शासनास केली परंतु त्यास कोणतीही नुकसानभरपाई देण्यात आली नाही किंवा कोणतीही नोकरी अनुकंपा तत्वानुसार देण्यात आली नाही.

आयोगाने केलेली कार्यवाही :

तक्रार प्राप्त होताच संबंधित प्राधिकाऱ्याकडून अहवाल मागविण्यात आला होता. जिल्हा अधिकारी, परभणी व विशेष महानिरीक्षक पोलीस औरंगाबाद विभाग यांनी तपशील निहाय अहवाल सादर केला आहे. सदर अहवालात त्यांनी नमूद केले की त्यांनी शासनाकडे शिफारस केली आहे की पीडितास अनुकंपा तत्वानुसार नोकरी द्यावी. कारण अपघातामुळे हलगर्जीपणामुळे पोलीस कर्मचाऱ्यांनी बंदूक चालविली ते ही सार्वजनिक ठिकाणी त्यामुळे पीडितास व्यथा सहन करावी लागली. तक्रारकर्त्यांनी आयोगाच्या निदर्शनास आणले की वारंवार पत्र व्यवहार करून व स्मरण पत्र शासनास पाठवून शासन स्तरावर कार्यावही होत नाही. प्रारंभी आयोगाने शासनाकडून अहवाल मागविला व शासनाकडून कोणताही प्रतिसाद मिळाला नाही त्यामुळे आयोगाने निर्देश दिले की मुख्य सचिव अतिरिक्त मुख्य सचिव यांनी आयोगापुढे हजर रहावे.

आयोगाचा निर्णय :

अनेक अहवालाचे आधारे व आयोगाने केलेल्या चौकशीप्रमाणे मी खालीलप्रमाणे निर्देश पारित करित आहे.

(अ) राज्य शासनानी रु. २,००,००० इतक्या रकमेची भरपाई पीडितास सदर आदेश प्राप्तीच्या दोन महिन्यांच्या आत पीडितास प्रदान करावे.

(ब) राज्य शासनास निर्देश देण्यात येत आहे की, शासनानी एक कृत्रिम पाय (जयपूर फुट) ची व्यवस्था वैद्यकीय सल्ल्यानुसार पीडितासाठी लवकरात लवकर करावी.

४. प्रकरण क्रमांक ९/२०१४ सुओ मोटो (स्वधिकार)

उत्तरवाद्यांची नावे : (अ) पोलीस अधीक्षक, ठाणे.

(ब) आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक.

(क) अतिरिक्त आयुक्त आदिवासी विकास, नाशिक.

(ड) प्राचार्य, इंग्रजी माध्यम आश्रम शाळा, शाहापूर.

(इ) प्रकल्प अधिकारी एकात्मिक आदिवासी प्रकल्प, शाहापूर.

आदेशाची तारीख : ६ जून २०१५

गणपूर्ती :

न्यायाधिश, श्री. एस. आर. बन्नूरमठ, मा. अध्यक्ष

तक्रारीचा स्वरूप :

वर्तमान पत्राच्या बातमी अहवालानुसार महाराष्ट्र टाईम्स, दिनांक २२ ऑगस्ट २०१४ कि एक विद्यार्थी नामे सदानंद भगवान गंड, याचा आदिवासी आश्रम शाळा, सावरोली येथे मृत्यू शाळा अधिकाऱ्यांच्या निष्काळजीमुळे झाला. म्हणून सदर प्रकरण स्वधिकार प्रमाणे नोंदविण्यात आली.

आयोगाने केलेली कार्यवाही :

अनेक संबंधित प्राधिकाऱ्याकडून आयोगाने अहवाल मागविले व सदर अहवाल प्राप्त झाल्यावर असे दिसून आले कि, सदर मृत्यूचे कारण गंभीर स्वरूपाचा आजारपणामुळे झाले. सबब विद्यार्थ्यांस योग्य उपचार उपलब्ध करून देण्यात आले नव्हते.

आयोगाचा निर्णय :

आयोग अनेक अहवालांच्या आधारे शिफारशी करित आहे कि,

(अ) सदानंद भगवान गंड, यांचा मृत्यू आजारपणामुळे झाला आहे व या घटनेत आयोगाच्या निदर्शनास आले आहे कि, सदर मृत्यूचे कारण शाळा प्राधिकाऱ्यांच्या दुर्लक्षपणामुळे घडला कारण त्यांनी योग्य खबरदारी वेळेवर घेतली नाही. आयोग अशी शिफारस करित आहे कि, मृत्यू पावलेल्या मुलाचे आई-वडिलांना रु. १,००,००० इतक्या रकमेची भरपाई राज्य शासनाने चार आठवड्यात प्रदान करावी.

(ब) राज्य शासन यांनी आदिवासी विकास प्रकल्प योजनाची आदिवाश्यांच्या सर्वसाधारण कल्याणासाठी व आदिवासीयांच्या मुलांच्या शिक्षणासाठी राबविण्यात यावी.

(क) अपुऱ्या वैद्यकीय एकाकी सेवेचा विचार केल्यास राज्य शासनास निर्देश देण्यात येत आहे कि, राज्य शासनांनी आवश्यक डॉक्टरांची संख्या विशेषतः बालरोग चिकित्सकांची संख्या व वैद्यकीय कर्मचाऱ्यांची संख्या आश्रमाच्या विद्यार्थ्यांच्या देखभालीसाठी वाढवावी. प्रत्येक आदिवासी तालुक्यासाठी जिथे आहे, त्याची ओळख राज्य शासनानी यापूर्वीच केली आहे. त्या ठिकाणी पुरेशा वैद्यकीय कर्मचारी वर्ग विशेष अर्हताप्राप्त (बालरोग तज्ञ) एक सामान्य, एक औषध देणारा तज्ञ डॉक्टर व परिचारीका उपलब्ध करून द्यावी व पुरेशा औषधसाठा व सामान्य उपकरणे उपलब्ध करून द्यावे. सदर वैद्यकीय कर्मचारी केवळ आदिवासी व त्यांच्या मुलांच्या कल्याणासाठी असावा.

(ड) भौगोलिक स्थितीचा विचार करता व कठीण भूप्रदेशात लगेच वैद्यकीय सुविधा पुरविण्यासाठी, राज्य शासन आधुनिक सुविधासह रूग्णवाहिका प्रत्येक प्रकल्प परिसरासाठी उपलब्ध करून द्यावा.

(इ) राज्याच्या निर्देशनाप्रमाणे प्रत्येक आदिवासी बालकासाठी जे आश्रम शाळेत रहात आहे त्यांची वैद्यकीय तपासणी वर्षाच्या प्रत्येक तीमाही कालावधीत करावी किंवा वर्षात किमान दोन वेळा तरी करावी व अभिलेख ठेवावे.

(क) राज्य शासनाने प्रत्येक प्रकल्पात एक रोग निदान प्रयोग शाळा विस्थापित करावी.

(ग) प्रत्येक डॉक्टर वैद्यकीय कर्मचारी यांना वैद्यकीय तपासणीचा महत्त्व वैद्यकीय तपासणीच्या महत्वाच्या व संवेदनशीलतेच्या आश्रमामधील शाळामधील मुलाच्याबाबतीत पटवून द्यावे.

(ह) शाळांच्या अधिकारी वर्ग जसे मुख्य शिक्षक व इतर कर्मचारी यांना आश्रमातील मुलांच्या देखरेखीबाबत संवेदनशीलतेची जाणीव करून द्यावी.

(ळ) प्रकल्प अधिकारी यांना निर्देश द्यावे कि, त्यांनी आश्रम शाळेस महिन्यात एक वेळा तरी वैद्यकीय संघाबरोबर आरोग्य योग्य ठेण्यासाठी निवासी आश्रमास भेट द्यावी.

५. प्रकरण क्रमांक : २७९९/२०११-१२

तक्रारकर्त्याचे नाव : रविंद्र लाटनेकर

उत्तरवादीचे नाव : पोलीस अधिक्षक पुणे (ग्रामीण)

आदेशाचा दिनांक : ८ मे २०१५

गणपूर्ती -

मा. सदस्य, श्री. भगवंत डी. मोरे.

आयोगाचे निर्णय :

पूर्ण चौकशी केल्यानंतर खालीलप्रमाणे आयोग शिफारस करित आहे.—

(अ) राज्यानी तक्रारकर्त्यास रु. ५००० इतक्या रक्कमेची भरपाई चार आठवड्यात तक्रारकर्त्यास प्रदान करावी.

अध्याय - ६

शासनाकडून मान्य किंवा अमान्य करण्यात आलेल्या शिफारशींचे अनुपालन

आदेश तारीख	शिफारस	अहवालांची पूर्तता/स्वीकारलेली पत्र
०३/०३/२०१५	एस.डी. ओ. बुलढाणा यांनी संबंधितांना रु. २,३१,००० इतका शासनाच्या तिजोरीत भरण्याचा आदेश केला त्याबाबत जिल्हाधिकारी योग्य ती कार्यवाही करतील.	दिनांक १५ मे २०१५ रोजी जिल्हाधिकारी बुलढाणा यांचे पत्र प्राप्त झाले. त्यामध्ये त्यांनी संबंधित तलाठी यांच्याविरोधात विभागास चौकशी चालू असल्याबाबत तसेच त्यांची दोन इनक्रीमेंट थांबवण्यात आल्याचे म्हटले.
२७/०४/२०१५	राज्य सरकारने २ आठवड्यात रु. २,००,००० देण्याचे आणि पीडित व्यक्तींना वैद्यकीय सल्ल्याने लवकरात लवकर कृत्रिम पायाची व्यवस्था करावी.	<ul style="list-style-type: none"> ● तक्रारदारांना नुकसान भरपाई दिली: तक्रारदारांना वर्ग ४ च्या कर्मचारी वर्गात नियुक्ती देण्यात आल्याबाबतचे पत्र एस.पी. परभणी यांच्याकडून आदेशाची प्रत प्राप्त झाली. ● गृह विभागाचे पत्र आणि त्यासोबत ०१ ऑगस्ट २०१५ रोजीचे पत्र प्राप्त झाले ज्यामध्ये मुख्यमंत्री फंडातून २ लाख रूपये तक्रारदारांना देण्यासाठी कलेक्टर परभणी यांच्या खात्यात हस्तांतरीत करण्यास आल्याचे सांगितले. ● राज्याने कृत्रिम पायाची व्यवस्था करणे जिल्हाधिकारी परभणी आणि समाजकल्याण आणि २९ जुलै २०१५ रोजी पत्रे प्राप्त झाली. ज्यामध्ये त्यांनी पीडित व्यक्तीला कृत्रिम पाय देण्याबाबत योग्य पावले उचलली जात असल्याबाबत सांगितले.
२०/०५/२०१५	राज्य सरकारने राज्य शासनाने पोलीस कर्मचाऱ्यांमध्ये त्यांच्या ताब्यात असलेल्या कैद्यांच्या बाबतीत संवेदना निर्माण करावी व रु. ५ लाख इतक्या रकमेची भरपाई मृत व्यक्तीच्या कुटुंबास चार आठवड्यात प्रदान करावी.	<ul style="list-style-type: none"> ● दिनांक २१ नोव्हेंबर २०१५ रोजी गृह विभाग यांच्याकडून पत्र तसेच दिनांक २१ नोव्हेंबर २०१५ चा शासन निर्णय प्राप्त झाला ज्यामध्ये मृत व्यक्तीच्या परीवाराला रु. ५ लाख नुकसान भरपाई देण्यात आली. तसेच संबंधित पोलीस अधिकाऱ्यां-विरोधात विभागीय कारवाई करण्यात आल्याबाबत सांगण्यात आले.
१५/०७/२०१४	महिला व बाल कल्याण विभाग यांनी तपशील निहाय माहिती, बालकाचा डेटा नं., बाल विकास संस्थेमधील मंजूर संख्या सादर करावी. तसेच वैद्यकीय सेवा ची माहिती दयावी. त्यांनी ५ दवाखान्यात वेगळा कर्मचारी वर्ग मानखुर्द येथे उपलब्ध करून द्यावे. शिवाय स्वच्छता राखण्यासाठी	<ul style="list-style-type: none"> ● दि.२३/०९/२०१४ रोजी माहिती प्राप्त झाली की ज्यामध्ये सांगली जिल्हा महिला व बाल विकास विभाग येथील अधिकारी सांगली येथील बालगृहांना सुविधा पुरवतील. ● दि.२९/०४/२०१५ चे पत्र व तपशीलनिहाय अहवालासह प्राप्त झाले त्यात तपशील निहाय माहिती व बाळ विकास संस्थेच्या प्रत्येक

आदेश तारीख	शिफारस	अहावालांची पूर्तता/स्वीकारलेली पत्र
	आवश्यक सफाई कामगार दवाखान्यासाठी मंजूर करावा. शिवाय तात्काळ चेंबूर बालगृहासाठी एक दवाखाना स्थापित करावे.	जिल्ह्यातील संख्या आयुक्त महिला व बाल विकास यांच्याकडून प्राप्त झाले व सर्व शिफारशी आयोगाचे अनुपालन पूर्ण करण्यात आले.
१७/१२/२०१४	कर्तव्यात चुकी करणाऱ्या कर्मचाऱ्यांविरुद्ध कारवाई करावी व पाणीपुरवठामध्ये झालेल्या कर्तव्यच्युतीसाठी गृह चौकशी वरीष्ठ स्तरावर करावी.	<ul style="list-style-type: none"> दि. ०३/०९/२०१५ चे पत्र उप विधी अधिकारी शपथ पत्रासह व उप अभियंता (पाणीपुरवठा) व अहवाल दि. २३/०६/२०१५- अतिरिक्त महानगर आयुक्त (प्रकल्प) त्यांनी केलेल्या योग्य कारवाई बाबतीत प्राप्त झाले.
२१/०१/२०१४	अॅपेक्स कोर्टाने डी. के. बसु आणि इतर प्रकरणात जी मार्गदर्शक तत्त्वे दिली आहेत त्याप्रमाणे राज्य आणि गृह हे त्यांना अनुसरून पोलिसांना मार्गदर्शक तत्त्वे देतील. राज्याने तक्रारदारांना ५० हजार रुपयांची नुकसानभरपाई द्यावी.	<ul style="list-style-type: none"> दि. १९/०३/२०१४ एस. पी. बीड यांच्याकडून फॅक्स मिळाला ज्यामध्ये त्यांनी ५० हजार रुपयांची नुकसानभरपाई मंजूर करून ती गृह विभागाला दिल्याबाबत सांगितले. संबंधित विभाग हे रु. ५०,००० ची नुकसानभरपाई लवकरात लवकर देतील. दि. १३/०८/२०१४ रोजीचे पत्र त्यासोबत दि. ०३/०७/२०१४ रोजीचा शासन निर्णयानुसार रु. ५०,०००/- ची नुकसानभरपाई तक्रारदारांना दिल्याबाबत सांगितले. दि. २४/०९/२०१४ रोजीचे एस. पी. बीड यांच्या पत्राची प्रत प्राप्त झाली जी एस. पी. जालना यांना उद्देशून दिले होते. त्यामध्ये ए. पी. आय. श्री. गव्हाणे यांच्याकडून रु. ५०,००० वसूल केल्याबाबत सांगितले. दि. १२/०५/२०१५ रोजीचे पत्र तसेच श्री. गव्हाणे यांच्या वेतनाची प्रत प्राप्त झाली ज्यामध्ये रु. ५,००० चा पहिला हप्ता वसूल केल्याबाबत सांगितले.
०५/०५/२०१४	राज्याने सुनिश्चित करावे कि जेव्हा केव्हा दखलपात्र गुन्ह्याची तक्रार करण्यात येईल. तेव्हा कोणतीही वेळ न दवडता स्टेशन हाऊस ऑफिसर यांनी प्रकरणाची नोंद घ्यावी, एफआयआर तयार करावा व तपासणी सुरू करावी व आरोपपत्र कमीत कमी वेळेत सादर करावे. तात्काळ कर्तव्यच्युती करणाऱ्या पोलीस अधिकाऱ्यांविरुद्ध कारवाई करावी. अंतरिम भरपाईपोटी रु. १,००,००० तक्रारकर्त्यास प्रदान करण्यात यावे.	<ul style="list-style-type: none"> दि. ०९/०६/२०१४ रोजीचे पत्र त्यासोबत दि. ०१/०४/२०१४ च्या आदेशाची प्रत प्राप्त झाली. ज्यामध्ये पोलीस शिपाई श्री. पानसरे यांच्या ३ वर्षांची वेतनवाढ थांबविण्यात आल्याबाबत सांगितले. दि. १४/०९/२०१५ चे गृह विभागाचे पत्र त्यासोबत दि. १४/०९/२०१५ रोजीचा शासन निर्णय प्राप्त झाला ज्यामध्ये तक्रारदारांना रु. १ लाखाची नुकसान भरपाई दिल्याबाबतचे सांगितले.

आदेश तारीख	शिफारस	अहावालांची पूर्तता/स्वीकारलेली पत्र
		<ul style="list-style-type: none"> दि. ०५/११/२०१५ रोजी महसूल आणि वन विभाग यांचे पत्र प्राप्त झाले ज्यामध्ये तक्रारदारांच्या नावावरती जमीन हस्तांतरीत करण्यात आली आणि तहसीलदार यांना संबंधित अधिकारी यांच्यावर विभागीय चौकशी करण्याचे आदेश देण्यात आले.
२४/१२/२०१४ रोजी अंतिम करण्यात आले.	शिस्त भंगाची कारवाई चौकशी करण्यासाठी तात्काळ संबंधित अधिकाऱ्यांविरुद्ध त्यांच्या कर्तव्यच्युतीसाठी करावी. किसान कोतवाणीची चौकशी भूमीचा व्यवहार केल्याबाबतीत करावी.	<ul style="list-style-type: none"> महसूल व वन विभाग यांच्याकडून दि. ०५/११/२०१५ रोजी पत्र प्राप्त झाले. त्यात असे नमूद केले आहे कि भूमी तक्रारदाराच्या नावाने स्थलांतर करण्यात आले व योग्य सूचना किंवा निर्देश तहसीलदार आळवी. त्यांनी संबंधित अधिकाऱ्यांविरुद्ध कारवाई करावी.

आदेश तारीख	शिफारस	नाकारलेले अहवाल
२२/०५/२०१४	राज्यांनी मार्गदर्शन तत्वांची अंमलबजावणी करावी जे पोलिसांसाठी ॲपेक्स कोर्टाने डी. के. बसू व इतरांच्या प्रकरणात निर्गमित केलेले आहे व पोलीस अधिकाऱ्यांना, अधीक्षक स्तराचे आहेत त्यांच्यात संवेदनशीलता निर्माण करावी रु. १०,००० इतकी रक्कम अंतरिम भरपाई पोटी तक्रारदारास प्रदान करण्यात यावी.	<ul style="list-style-type: none"> ● उप पोलीस आयुक्त परिमंडळ ५ यांच्याकडून दि. ३०/०६/२०१४ च्या अहवालाची प्रत प्राप्त झाली. सदर अहवाल एसी.एस, गृह विभाग यांना पाठविण्यात आला आहे. यात असे नमूद करण्यात आले आहे की योग्य चौकशीत असे निष्पन्न झाले कि तक्रारदार यांनी चुकीची तक्रार पोलीस अधिकाऱ्यांच्या विरुद्ध नोंदविली आहे. उप पोलीस आयुक्त यांनी पुढील कारवाईसाठी व भरपाईबाबत मार्गदर्शन करण्याची विनंती केली आहे. ● गृह विभाग यांचे दि. ३१/०८/२०१५ रोजीचे पत्र प्राप्त झाले त्यात विभागांनी रु. १०,००० इतकी रक्कम तक्रारकर्त्यास देण्याच्या बाबतीत केलेली शिफारस अमान्य केली कारण पोलीस अधिकाऱ्यांनी त्यांचे कर्तव्य बजावले.

